

збору ПДВ у ці періоди було виконано на рівні 97,2 % та 99,1 %, а по акцизному податку на 97,6 % та 105,1 %.

Підсумовуючи викладене, можна дійти висновку, що для України характерний процес постійного ухилення від системи автоматичного податкового регулювання, що пов'язано з постійним втручанням органів законодавчої та виконавчої влади у процес формування податкової політики через постійну зміну податкових ставок (в основному по акцизному податку), розширення кількості податкових пільг та їх користувачів, зміну режиму адміністрування тощо. Тільки якщо подолати ці недоліки, податки на споживання зможуть претендувати на роль інструментів автоматичного регулювання як «вбудовані стабілізатори».

Література:

1. Звітність про виконання бюджетів у 2010-2015 рр. // Офіційний сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=1464773>.

2. Звітність про Валовий внутрішній продукт у 2010-2015 рр. // Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

3. Лютий І. О., Дрига А. Б., Петренко М. О. Податки на споживання в економіці України. – Київ : Знання, 2005. – 335 с.

Андрій Наконечний

Тернопільський національний економічний університет

Науковий керівник: к.е.н., викл. Гуцул І.

ОРГАНИ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ЯК УЧАСНИКИ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ

Успішне функціонування економіки будь-якої держави тісно пов'язане з оптимальним забезпеченням формування і виконання бюджету. Від успішного здійснення бюджетного процесу залежить дієвість бюджетної політики, яка повинна забезпечувати економічну та фінансову стабільність держави, належний соціальний рівень життя в ній. На це спрямована чітка регламентація порядку здійснення бюджетного процесу та повноважень, якими наділені учасники в межах бюджетного процесу. Відповідно до Бюджетного кодексу України під учасниками бюджетного процесу слід розуміти органи та посадових осіб, які наділені бюджетними повноваженнями [1]. До суб'єктів, стосовно яких це не можна однозначно стверджувати, належать також податкові та митні органи, втім їх роль у виконанні бюджету за доходами дуже важлива і має бути визначена.

Загальні засади розмежування повноважень між учасниками бюджетного процесу в Україні закладені Бюджетним кодексом. Проблеми розмежування функцій, прав та обов'язків між учасниками бюджетного процесу розглядались у наукових та навчальних виданнях. Ці проблеми висвітлювались у працях О. Ю. Бакаєвої, О. Д. Василика, Л. К. Воронової, О. О. Дмитрик, М. Й. Мац, К. В. Павлюк, Ю. В. Пасічника, В. І. Стоян, С. І. Юрія. Але майже не досліджувались проблеми визначення органів стягнення в особі податкових та митних органів як учасників бюджетного процесу та їх взаємодія з іншими учасниками бюджетного процесу.

У бюджетному процесі задіяні органи держави та місцевого самоврядування, представники бюджетних установ та інші, що беруть участь у бюджетній діяльності на всіх чи на будь-якій зі стадій і мають назву учасників бюджетного процесу. Бюджетні правовідносини за своєю природою є різновидом процесуальних правовідносин, а тому можуть виникати, розвиватись і припинятись лише в межах бюджетного процесу. Тому учасники бюджетного процесу – це учасники бюджетних правовідносин. Стосовно учасників бюджетних правовідносин деякі дослідники виділяють такі притаманні їм ознаки: беруть участь у розподілі доходів та видатків між бюджетами; отримують з бюджету грошові кошти у формі фінансування; беруть безпосередню участь у будь-якій зі стадій бюджетного процесу в ролі

сторони правовідносин [2]. Дискусійне питання щодо зарахування податкових та митних органів до учасників бюджетного процесу. Названі органи державної влади функціонують за рахунок державних коштів, являють собою державні установи, отже належать до учасників бюджетного процесу, а їх правовий статус у цьому аспекті прирівнюється до правового статусу розпорядників та одержувачів бюджетних коштів. Але органи ДФС України, окрім повноважень щодо використання бюджетних коштів, також наділені владно-контрольними повноваженнями щодо виконання бюджетів. І в науці фінансового права, і на законодавчому рівні закріплено, що діяльність щодо виконання дохідної частини бюджету з питань податкових надходжень регламентується нормами не бюджетного, а податкового права. Тобто органи фіскальної служби є суб'єктами податкових правовідносин і не є учасниками бюджетного процесу. Але фіскальні органи можуть бути суб'єктами також і бюджетних правовідносин. Щороку законом України про Державний бюджет на поточний рік установлюються показники, обов'язкові до виконання. До таких показників належать і доходи державного бюджету, які, у свою чергу, діляться на податкові, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом, трансферти. Податковими надходженнями визнаються встановлені законами України про оподаткування загальнодержавні податки і збори, обов'язкові платежі й місцеві податки, збори та обов'язкові платежі. За їх своєчасне та повне надходження до державної скарбниці, тобто за виконання встановленого законом про Державний бюджет на відповідний рік бюджетного показника доходів відповідає Державна фіскальна служба України. Слід зазначити, що значна частина податків надходить до державного бюджету України саме завдяки контрольним діям органів фіскальної служби України. Таким чином фіскальні органи фактично є учасниками бюджетного процесу, хоч їх повноваження щодо забезпечення виконання бюджетного показника за доходами реалізуються в межах податкових правовідносин.

Також до бюджетних повноважень фіскальних органів належать повноваження щодо інформаційного забезпечення виконання бюджету за доходами. Особливо це видно у взаємовідносинах з органами Державного казначейства України. Взаємодія здійснюється на основі Порядку взаємодії між органами державного казначейства та Державної фіскальної служби України в процесі виконання державного та місцевого бюджетів за доходами [3]. Для забезпечення повноти надходження платежів до бюджетів згідно з бюджетною класифікацією доходів органи фіскальної служби подають відповідним органам казначейства списки складу платників податків та інших обов'язкових платежів, що адмініструються податковими органами. Органи фіскальної служби інформують про платежі, які повинні мобілізуватися до державного та місцевих бюджетів на певних територіях, дають висновки про повернення помилково або надміру сплачених до бюджетів платежів і відшкодування податку на додану вартість, звіряють надходження до бюджетів платежів, які адмініструються податковими органами, а також наділені іншими повноваженнями, виконання яких спрямовано на здійснення бюджетного процесу

Відповідно до визначення учасників бюджетного процесу, яке міститься в Бюджетному кодексі України, не можна чітко визначити хто є учасником бюджетного процесу, а хто ні. Тому, на нашу думку, необхідно закріпити чіткий перелік учасників бюджетного процесу та їх повноваження щодо здійснення бюджетного процесу. Аналізуючи норми національного законодавства та повноваження, якими наділені органи Державної Фіскальної Служби України, можна стверджувати, що вони є учасниками бюджетного процесу не лише на стадіях бюджетного планування і використання бюджетних коштів, але й наділені владно-контрольними повноваженнями під час бюджетного процесу, особливо на стадії виконання бюджету за доходами.

Література:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Фомин В. А. Финансовые и бюджетные правоотношения в системе правовых категорий / В. А. Фомин // Финансовое право. – 2004. – № 4. – С. 6–9.

3. Порядок взаємодії між органами Державного казначейства України та Державної податкової служби України у процесі виконання державного та місцевого бюджетів за доходами : затверджений наказом Державного казначейства України та Державної податкової адміністрації від 25 квітня 2002 р. № 74/194 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 21. – Ст. 1059.

Діана Невідома

Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник: канд. екон. наук, доцент Маршалок Т.Я.

СТАН ПОДАТКОВОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ В УКРАЇНІ

Першоосною виникнення податкового боргу є конфлікт інтересів платників податків і держави. Природа такого конфлікту полягає у протилежності бажань суб'єктів податкових правовідносин, які закладені в сутності податку. З одного боку, сплата податкових платежів негативно впливає на фінансовий стан платника, тому його бажання мінімізувати такі витрати є закономірним. З іншого боку, держава в особі контролюючих органів намагається мобілізувати максимально можливу суму податкових надходжень, що відповідно інколи спричиняє зростання податкового боргу.

Проаналізувавши інформацію щодо сум податкового боргу до Зведеного бюджету в розрізі Головних управлінь станом на 01.01.2016 року, можна відобразити рейтинг областей з найбільшою сумою боргу [1]. Десятку лідерів становлять: Сумська область – 5 158 453,2 тис. грн., Донецька – 4 656 859,1 тис. грн., Харківська – 3 148 961,2 тис. грн., Івано – Франківська – 3 139 325,7 тис. грн., Львівська – 2 905 517,7 тис. грн., Полтавська – 2 446 992,3 тис. грн., Дніпропетровська – 1 542 301,8 тис. грн., Чернігівська – 1 432 419,2 тис. грн., Луганська – 1 361 814,9 тис. грн., АР Крим – 1 323 071,0 тис. грн. На 11 місці Київська область – 1 288 823,0 тис. грн., остання в списку Тернопільська область із сумою боргу 203 976,8 тис. грн.

Таблиця 1

Аналіз сум податкового боргу до Зведеного бюджету

	Всього податкового боргу по регіонах, тис. грн..	Ланцюгові зміни		Базисні зміни (01.01.2011)	
		Абсолютне відхилення, тис. грн..	Відносне відхилення, %	Абсолютне відхилення, тис. грн..	Відносне відхилення, %
01.01.2011	23 539 027,2	-	-	-	-
01.01.2012	21 466 758,3	-2 072 268,9	91,20	-2 072 268,9	91,20
01.01.2013	19 152 957,5	-2 313 800,8	89,22	-4 386 069,7	81,37
01.01.2014	18 848 225,2	-304 732,3	98,41	-4 690 802	80,07
01.01.2015	36 832 176,2	17 983 951	195,41	13 293 149	156,47
01.01.2016	56 938 527,7	20 106 351,5	154,59	33 399 500,5	241,89

Примітка: складено автором на основі даних ДФС

Проаналізувавши дані, слід зазначити, що у період з 2010 по 2013 роки спостерігається зниження сум податкового боргу як при ланцюгових темпах приросту, так і при базисних. Значне зростання заборгованості зафіксовано у 2014 році, а саме на 17 983 951 тис. грн.. або ж на 95,41%, у порівнянні з 2013 роком, та на 56,47%, у порівнянні з 2010 роком. У 2015 році спостерігається аналогічна тенденція до зростання податкової заборгованості ще на 54,59%, у порівнянні з 2014 роком.

До економічних причин, що ведуть до несплати податків, можна зарахувати:

- недоотримання фінансування із різних джерел, яке очікувалося підприємствами;
- значний спад виробництва та зростання цін на сировину і матеріали;
- помилкова фінансова політика платників податків;